

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЪРВО ОТДЕЛЕНИЕ

МИХАЙЛОВА срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба no. 35978/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

12 януари 2006

ОКОНЧАТЕЛНО

12/04/2006

Решението става окончателно при обстоятелствата по Член 44 § 2 на Конвенцията. Може да е предмет на редакторска преработка.

По делото “Михайлова срещу България”,

Европейският съд по правата на човека (Първо отделение), на заседание в състав:

Г-н К.Л. РОЗАКИС, *Председател*,
 г-н Л. ЛУКАИДЕС,
 г-жа Ф. ТУЛКЕНС,
 г-н П. ЛОРЕНЦЕН,
 г-жа Н. ВАЖИЧ,
 г-жа С. БОТУШАРОВА,
 г-н А. КОВЛЕР, *съдии*,

и г-н С. КУЕСАДА, *Заместник-секретар на отделението*,

След като се оттегли на заседание на 8 декември 2005,

предоставя следното решение, постановено на горепосочената дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е заведено по жалба (по. 35978/02) срещу Република България, подадена в Съда на основание Член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) от българската гражданка, г-жа Петранка Иванова Михайлова (“жалбоподателка”), на 19 септември 2002.

2. Жалбоподателката, на която е разрешена правна помощ, е представлявана от г-ца С. Георгиева, адвокат, практикуващ във Варна. Българското правителство (“Правителството”) е представлявано от своя агент- г-жа М. Димова от Министерство на правосъдието.

3. Жалбоподателката твърди в частност, че решението относно родителските права върху дъщеря ѝ не е въведено в сила, че властите не са действали навреме и ефикасно и че е имало ред нарушения от процедурен характер. Тя също се оплаква, че дъщеря ѝ е понесла страдание в резултат от неадекватната и продължителна процедура и че властите не са я защитили от психологически натиск.

4. Жалбата е разпределена на Първо отделение на Съда (Правило 52 § 1 от Правилника на Съда). В рамките на това отделение е конституирана състав, който да разгледа делото (Член 27 § 1 от конвенцията), както е предвидено в Правило 26 § 1.

5. С решение от 9 септември 2004, Съдът обявява жалбата за допустима. Както жалбоподателката, така и Правителството представят становища по същество (Правило 59 § 1).

6. На 1 ноември 2004 Съдът променя състава на отделенията си (Правило 25 § 1). Делото е разпределено на новосформираното Първо отделение (Правило 52 § 1).

ФАКТИТЕ

I. ОБСОТЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

A. Релевантна обстановка

7. Жалбоподателката е родена през 1975 и живее в Добрич. Тя се омъжва през юни 1994 и през ноември 1995 ражда момиченце.

8. През 2000 жалбоподателката завежда бракоразводно дело. На 14 юли 2000 съпрузите се разделят. Жалбоподателката се изнася от апартамента, където е живяло семейството. След този момент тя живее в апартамента на сестра си в Добрич, но също така прекарва известно време в находящото се в близост село З., където живее приятелят и.

9. Съпругът на жалбоподателката също се изнася след раздялата и се връща в дома на родителите си.

10. След раздялата на съпрузите през юли 2000, дъщерята на жалбоподателката живее с баща си и неговите родители, които се грижат за нея, но тя също прекарва кратки интервали от време с жалбоподателката. В частност, през лятото тя прекарала една седмица в З., където за нея се грижат жалбоподателката, нейния приятеля и неговите родители. Детето отново посещава жалбоподателката в З. и в апартамента и в Добрич. Честотата на тези посещения е неизвестна.

11. На неконкретизирана дата през 2000 съпругът на жалбоподателката завежда дело срещу нея претендирайки за плащането на издръжката за отглеждането на дъщеря им. С решение от 24 ноември 2000 Районен съд –Добрич разпорежда на жалбоподателката да плаща издръжка.

12. На 18 април 2001 Районен съд-Добрич обявява брака за разтрогнат. Съдът одобрява споразумение между страните, според което жалбоподателката получава родителските права върху тяхната дъщеря, но детето остава с баща си до 24 май 2001, тъй като тя посещава начално училище близо до дома на бащата. Освен това, в споразумението е казано, че детето ще се премести при жалбоподателката на 25 май 2001 в 8.00 часа. След това, бащата ще взема детето при себе си всеки втори уикенд и също за пет или шест седмици годишно през три или четири ваканции. Бащата също така се задължава да заплаща издръжка.

13. През следващите седмици жалбоподателката често вижда дъщеря си и прекарва време с нея, включително в село З. Според психиатъра- г-н Н., който е провел терапевтични сеанси с детето през юни и юли 2001, информацията от бащата, че детето се е връщало напрегнато и разтревожено от някои от тези срещи е правдоподобна, защото детето е било разстроено от факта, че желанието ѝ да е и с двамата родители и да получава цялото внимание и любов на майката не са се реализирали.

14. На 25 май 2001 избухва спор, когато жалбоподателката, съпроводена от приятеля и адвоката си отива да прибере дъщеря си. Детето е насилвано и отказва да тръгне. Изглежда, че от този момент, всички срещи между жалбоподателката и дъщеря и са били много кратки, и често в присъствието на други лица.

В. Усилия на жалбоподателката да получи изпълнение на споразумението за родителските права

1. Събития до предаването на родителските права, извършено на 29 ноември 2001

15. На 29 май 2001 жалбоподателката завежда изпълнително производство при Районен съд- Добрич.

16. На 25 юни 2001 съдия-изпълнителят изпраща призовка на бившия съпруг на жалбоподателката с покана да се яви на 28 юни 2001. Призовката не е връчена по неизяснени причини. В направено по-късно изявление, съдия-изпълнителят заявява, че бащата се е укривал.

17. На неконкретизирана дата съдия-изпълнителят назначава медицинска експертиза, която да прегледа детето.

18. На 25 юни 2001 жалбоподателката се оплаква от бездействието на съдия-изпълнителят. На 28 юни 2001 Окръжен съд-Добрич разглежда жалбата на жалбоподателката за забавите при изпълнителното производство и констатира, че има неоправдани забави. В частност, не са положени достатъчно усилия да се призове бащата. Очевидно, предполагайки, че невръчването на призовката е трудно разбираемо, Окръжен съд-Добрич отбелязва, че майката на бившия съпруг на жалбоподателката, в чийто дом живее детето с баща си, работи в канцеларията на Районен съд-Добрич. Съдът разпорежда на съдия-изпълнител да ускори производството.

19. На 28 юни 2001 съдия-изпълнителят приканва представител на социалните служби в Добрич да присъства на заседанията по изпълнителното производство. На 3 юли 2001 жалбоподателката пише до социалните служби с молба за съдействие и ги моли да установят условията, в които живее дъщерята при баща си. Това поражда

запитване от г-н К., служител в социалните служби, които също така са отговорни по проблеми за защита на децата. Г-н К. прави проучване на условията, в които живее дъщерята на жалбоподателката и социалното положение на жалбоподателката и на 5 юли 2001 изготвя доклад. Г-н К. заявява в доклада си, че, *inter alia*, жалбоподателката живее със сестра си и баща си в Добрич, в четиристаен апартамент и при добри условия. По това време жалбоподателката е студентка в училище за медицински персонал През летните месеци тя работела в ресторанта на приятеля си в село З. Г-н К. описва и условията в дома на бащата, където живее детето, като добри. Относно детето, г-н К. е разговарял с нея и е разбрал, че иска да живее и с двамата си родители или с баща си, но иска също така често да вижда майка си. Тя не иска да живее в село З.

20. На 13 юли 2001 съдия-изпълнителят отново опитва да призове бащата за 20 юли 2001. На призовкаря са дадени два адреса на ответния баща. Обаче, призовкарят отбелязва, че бащата не може да бъде открит на нито един от адресите и, според негов съсед, той е отишъл на почивка.

21. Жалбоподателката завежда друга жалба за бавност на изпълнителното производство, която е разгледана на 25 юли 2001 от Окръжен съд- Добрич. Съдът констатира, че не са положени достатъчно усилия, за да се открие местонахождението на ответника и че трябва да се направи опит да бъде призован на местоработата му..

22. На 26 юли 2001 е направен опит да се връчи призовка на ответника-баща с разпореждането да се яви на 30 юли 2001. За тази цел двама служители на съда и полицаи посещават трите адреса, указани от жалбоподателката, включително и местоработата на бившия ѝ съпруг. Установено е, че той е в отпуск до 1 август 2001.

23. На 7 август 2001 бащата най-накрая е открит на адреса му и е призован да се яви пред съдия-изпълнителя за предаване на попечителството на детето на 23 август 2001.

24. През юни и юли 2001 жалбоподателката изпраща няколко жалби до местния прокурор, до полицията и до други институции, търсейки помощ и полицейска защита за дъщеря си. Полицията отговаря, че случаят не попада в обхвата на разпоредбите за полицейската защита на деца, тъй като няма индикации, че детето е изчезнало или е в опасност. На 6 юли 2001 бившият съпруг на жалбоподателката получава полицейско предупреждение да изпълни задължението си да предаде родителските права върху детето. През юли и август 2001, по оплаквания от жалбоподателката, че бащата се укрива, местната прокуратура извършва разследване. Разпитани са бащата, родителите му и жалбоподателката и домовете им са посетени. На 18 август 2001 прокурорът отказва да открие наказателно производство. На неконкретизирана дата майката на бившия съпруг на

жалбоподателката се оплаква на местния прокурор, че адвокатът на жалбоподателката нееднократно ги е безпокоил в дома им и е използвал обиден език. На 6 юли 2001 адвокатът на жалбоподателката получава полицейско предупреждение да се въздържа от заплахи към семейството на бившия съпруг на жалбоподателката. Според показанията, дадени по-късно от лицата, участващи в производството, обидните забележки и безпочвените твърдения не са нещо необичайно в оплакванията, подадени от страните.

25. На 7 август 2001 бившият съпруг на жалбоподателката подава до съдия-изпълнителя молба, г-жа Н, психиатърът, който наблюдавал здравето на дъщеря му, да присъства на предаването на попечителството на 23 август 2001. Той прилага удостоверение от 1 август 2001, издадено от психиатъра. Г-жа Н. е разговаряла с детето през юни и юли 2001, защото бащата забелязал, че дъщеря му е станала нервна, нямала апетит, не можела да спи добре, усамотявала се и плачела. Това очевидно е било предизвикано от промените в живота на детето в резултат от отделянето и от “част от семейния кръг”. След провеждането на терапевтични сеанси с детето, психиатърът заявява, че не се наблюдава подобрене. Обаче, психиатърът счита, че е от съществено значение в бъдеще да се избягват ситуации, които биха могли да нанесат психологическа травма.

26. На 16 и 17 август 2001 жалбоподателката иска допълнителни психиатрични прегледи на детето. Тя заявява, че педиатърът и г-н К., служител от местните социални служби, също трябва да присъстват на предаването на попечителството върху детето на 23 август 2001.

27. На 23 август 2001 съдия-изпълнителят изслушва жалбоподателката, бившия и съпруг, детето, г-жа Н, г-н К и адвокатите на страните. Жалбоподателката е помолена да напусне, когато е изслушвано детето.

28. Според протокола, детето е заявило, че иска да е с майка си, но също иска да е и с баща си и предпочита да остане с баща си и да посещава майка си.

29. Г-жа Н., психиатърът, заявява, че детето изпитва нужда да прекарва повече време с майка си и че трябва да се създадат благоприятни условия, така че да се избегнат инциденти, травмиращи детето, което страда в резултат от конфликта между родителите. Детето имало нужда да получава повече любов и внимание от майка си. Промените в домашната и училищната среда на детето може да са опасни. Г-жа Н. също изразява мнението, че детето не е достатъчно подготвено за предаването на попечителството и не трябва да се насилва.

30. Г-н К, служителят от социалните служби, заявява, че детето не е в опасност с баща си. Тя има добра социална среда и състоянието и ще продължава да се следи от социалните служби.

31. Адвокатът на бащата заявява, че трябва да се направи преценка на способността на жалбоподателката да осигури удовлетворителни условия на дъщеря си.

32. Съдия- изпълнителят дава указания на г-жа Н и г-н К. да осигурят допълнителна информация в писмен вид преди 30 август 2001 и отлага делото.

33. На 24 и 27 август 2001 жалбоподателката се оплаква пред здравните власти от г-жа Н., пред социалните служби от г-н К., пред полицията- от бившия си съпруг и пред Окръжния съд- от съдия – изпълнителя. Жалбоподателката твърди, че изразеното от дъщеря и нежелание да отиде с нея е в резултат от психологическа манипулация и от даването на медикаменти от съдия-изпълнителя и други лица. Според нея, съдия-изпълнителят е трябвало незабавно да премине към предаването на детето на нея. Жалбоподателката също така завежда официална жалба срещу отлагането на делото и иска отвод на съдия-изпълнителя.

34. На 27 август 2001 г-н К. представя писмено становище, в което заявява, че според него детето, въпреки невръстната си възраст, е достатъчно голямо, за да разбира, че родителите му са се разделили и е формирало ясно мнение в полза на своето оставане с баща си. Тя също така желае да вижда майка си по-често. Г-н К. също потвърждава, че детето живее в добри условия със своя баща, баба и дядо.

35. На 29 август 2001 г-жа Н., психиатърът, представя допълнителни преценки. Тя заявява, *inter alia*, че състоянието на детето се подобрява, тъй като тя постепенно се е адаптирала към обстоятелствата. Обаче, от изключителна важност е, родителите да запазят по-добри отношения, което ще даде възможност детето по-често да вижда майка си. Детето се нуждаело от грижата и любовта на майка си. Междувременно, всяка една промяна в средата на детето трябва да бъде подготвяна внимателно.

36. На 11 септември 2001 жалбоподателката се оплаква от бавност в изпълнителното производство

37. На 17 септември 2001 Районен съд- Добрич констатира, че няма неоправдани забави в производството през август и септември 2001.

38. През релевантния период жалбоподателката няколко пъти посещава началното училище на дъщеря си. Според твърдението ѝ тя не е можела да се среща с дъщеря си в дома на бившия си съпруг, тъй като той се държал заплашително и не им позволявал нормални контакти. Тя също твърди, че родителите му са използвали обиден език срещу нея. Според показанията на бившия съпруг на жалбоподателката пред релевантните власти, жалбоподателката рядко е търсила контакт с дъщеря си, не е била способна да демонстрира обич към нея и се е опитвала да постигне изпълнение на съдебна заповед само със законови средства, в резултат от което детето

многократно е изправяно пред представители на властите и пред адвоката на жалбоподателката като така е била подложена на стресиращи ситуации.

39. На 27 септември 2001 жалбоподателката и нейният адвокат посещават началното училище, в което учи дъщерята на жалбоподателката, с очевидното намерение да я вземат. Дъщерята на жалбоподателката започнала да плаче и обяснила на учителя, че не иска да си ходи. Жалбоподателката била разстроена от реакцията на дъщеря си. На 5 октомври 2001 бившият съпруг на жалбоподателката се оплаква пред следствените власти и пред местната адвокатура от поведението на адвоката на жалбоподателката, който, както се твърди, многократно е посещавал училището на дъщеря му и е настоявал детето да бъде предадено на жалбоподателката. В предоставеното по-късно писмено становище, г-н К., служителят от социалните служби, който е работил по случая на жалбоподателката заявява, че присъствието на адвоката на жалбоподателката и на нейния приятел влияят негативно на срещите между жалбоподателката и дъщеря и.

40. Изглежда, че опитът да се призове бившия съпруг на жалбоподателката в края на септември или началото на октомври 2001 е бил неуспешен.

41. В средата на октомври 2001 за 29 ноември 2001 е насрочено заседание по изпълнителното производство. Жалбоподателката се оплаква, като заявява, че такова голямо забавяне е ненужно.

2. Събитията от 29 ноември 2001

42. На 29 ноември 2001 жалбоподателката, бившият и съпруг, тяхната дъщеря, адвокатите им, двама служители от службата за закрила на детето и полицейски служител се явяват пред съдия-изпълнителя. Очевидно, с цел оказване на натиск на властите, жалбоподателката е поканила журналисти от местната телевизия и преса, които идват с камерите си.

43. Съдията разговаря с детето и ѝ казва, че тя ще живее с майка си. Детето заявява, че не иска да отиде с майка си и, според дадените по-късно показания от г-н К.- един от служителите на социалните служби, произнася груби думи към нея. Вследствие на това, съдията решава да остави жалбоподателката насаме с дъщеря си за един час. Когато заседанието продължава, детето все още отказва да отиде с нея. Служителите от социалните служби изразяват становище, че няма основателна причина, заради която жалбоподателката да не получи попечителството на дъщеря си. Съдия-изпълнителят постановява жалбоподателката да заведе дъщеря си у дома в изпълнение на споразумението за родителските права. Заседанието е закрито.

44. След като страните излизат от съдебната зала бившият съпруг на жалбоподателката сграбчва детето и бяга. Присъстващият полицейски служител не се намесва.

45. Жалбоподателката се оплаква пред следствените власти от съдия-изпълнителя и полицията. С решения от 15 и 18 февруари 2002 те отказват да открият наказателно производство

46. На 6 декември 2001 жалбоподателката се оплаква пред Районен съд- Добрич, че бащата е отвел детето.

3. Възобновени усилия да се изпълни споразумението за родителските права

47. По искане на жалбоподателката съдия-изпълнителят възобновява усилията да се прехвърлят на нея родителските права върху дъщеря ѝ. На 7 февруари 2002 Окръжен съд-Добрич издава указания относно изпълнителното производство. На неконкретизирана дата бившият съпруг на жалбоподателката обжалва актовете на съдия-изпълнителя с аргументите, че производството трябва да бъде прекратено, тъй като родителските права върху детето вече са прехвърлени на 29 ноември 2001. На 26 юли 2002 Окръжен съд-Добрич отхвърля жалбата с мнението, че изпълнителното производство трябва да продължи, тъй като бащата незаконно е отнел дъщеря си от нейната майка.

48. На 17 декември 2001 бившият съпруг на жалбоподателката завежда производство пред Окръжен съд- Добрич за преразглеждане на родителските права и мерките за контакт, като иска родителските права върху дъщеря си (виж хронологията на това производство в параграфи 62-69 по-долу).

49. Той също иска спиране на изпълнителното производство. На 10 януари 2002 това искане е отхвърлено на основание, че спирането на изпълнението ще представлява *de facto* частично преглеждане на мерките за попечителство, докато всяко едно решение по този въпрос трябва да покрива всички релевантни аспекти, включително разпоредбите за контакт. Съдът също заявява, че изпълнението на споразумението за родителски права от април 2001 не предreshава въпроса, нито по друг начин препятства изпълнението на което и да е разпореждане за родителските права, което може да се издаде след преразглеждането на делото.

50. Очевидно, като реакция от оплакванията на жалбоподателката срещу няколко съдии на неконкретизирана дата всички съдии-изпълнители в Районен съд – Добрич се оттеглят от делото, което тогава е прехвърлено на Районен съд- Балчик.

51. По оплакванията на жалбоподателката пред Агенция за защита на детето и в отговор на други оплаквания относно други лица на 8 февруари 2002 Агенцията назначава тричленна комисия, която да

разгледа работата на местните агенции в Добрич и Русе. Комисията провежда срещи с няколко лица и преглежда документния материал. На неконкретизирана дата през март 2002 тя излиза с доклад, в който заявява, *inter alia*, че в случая на жалбоподателката, г-н К.- служител на местните социални служби, и провел само две срещи с детето, че неговите разговори с родителите не са били документирани, че с детето никога не се е срещало психолог и че е можело да се направи повече, за да се улесни изпълнението на съдебното разпореждане за родителските права върху детето. Комисията също отбелязва, че забавите в изпълнителното производство са усложнили и влошили ситуацията. Комисията препоръчва, *inter alia*, изработването на план за срещите между родителите и детето в присъствието на социален работник и по –активното ангажиране на служителите на агенцията в усилията да се улесни изпълнението на съдебното разпореждане, включително издаването на указания към бащата в случай на неизпълнение от негова страна.

52. През май 2002 жалбоподателката се оплаква, че споразумението за родителските права не е изпълнено и че препоръките на Агенцията за закрила на детето не са спазени.

53. На неконкретизирана дата изпълнителното производство е прехвърлено в Районен съд- Каварна. За 22 май 2002 е насрочено заседание. Жалбоподателката е била заета с образованието си и не е имала възможност да присъства. Делото е отложено до 20 юни 2002.

54. На 20 юни 2002 жалбоподателката и бившият ѝ съпруг се явяват пред съдия-изпълнителя. Тъй като бащата не е довел детето, страните и съдия-изпълнителят отиват в дома на бащата. Съдията, жалбоподателката и детето провеждат разговор. Детето отказва да последва майка си. В същия ден съдията налага глоба от 30 български лева (“BGN”) на бащата на основание, че не е спазил задължението си да подготви детето за прехвърляне на попечителството. Дадени са му указания да направи това преди 2 юли 2002.

55. На неконкретизирани дати съдия-изпълнителят налага допълнителни глоби на бившия съпруг на жалбоподателката заради неизпълнение на окончателното решение. Общата сума на глобите е BGN 200 (около 100 евро). На 9 юли 2002 жалбоподателката се оплаква пред Окръжния съд, че глобата не е приложена. На неконкретизирана дата бившият съпруг на жалбоподателката отново обжалва глобата като заявява, *inter alia*, че жалбоподателката не е била на разположение няколко месеца, което е затруднило подготовката на детето за прехвърлянето.

56. Съдия-изпълнителят насрочва заседание за 2 септември 2002 с цел да се извърши прехвърлянето на попечителството. Бащата и детето не се явяват. Съдията отлага делото. На 5 септември 2002 жалбоподателката се оплаква от забавите в производството

57. Съдия-изпълнителят насрочва прехвърлянето на попечителството за 20 септември 2002. Бившият съпруг на жалбоподателката не го изпълнява. На 1 октомври 2002 му е наредено да заплати още една глоба от BGN 200.

58. На 2 октомври 2002 бившият съпруг на жалбоподателката докладва на местните социални служби, че дъщеря му не желае да живее с майка си и заявява, че той няма да я насилва. На 10 октомври 2002 социалната служба извършва проучване и препоръчва, че е в интерес на детето да вижда майка си по-често.

59. През релевантния период жалбоподателката се е срещала с дъщеря си няколко пъти, тогава когато я е посещавала в началното училище. Според тезата на жалбоподателката от началото на 2002 на нея се пречи да вижда дъщеря си или да разговаря с нея по телефона. В своите твърдения пред релевантните власти, бившият съпруг на жалбоподателката многократно заявява, че жалбоподателката се обажда рядко и не идва да вижда дъщеря си. В решението си от 16 януари 2004 (виж параграф 67 по-долу) Районен съд- Добрич, след като е изслушал няколко свидетели и е разгледал доказателствения материал, включително всички жалби, подавани от страните пред различните власти и образуваните от следствените власти преписки, заключава, че жалбоподателката е търсила контакт с дъщеря си, но и че нейното твърдение, че бившият ѝ съпруг пречел на тези контакти е неоснователно. Обтегнатите отношения между родителите са били основната пречка за нормални контакти между жалбоподателката и дъщеря ѝ.

60. На 3 февруари 2003 жалбоподателката пише до областния прокурор, заявявайки, че на 30 януари 2003 тя е посетила дъщеря си в училище, при което се е появил бившият ѝ съпруг, крещейки обидни изрази. Той я ударил и заплашил да я пребие, ако продължава да се среща с дъщеря им. На 11 февруари 2003 бившият съпруг на жалбоподателката е призован от полицията и му е наредено да спре да създава пречки пред жалбоподателката да упражнява родителските си права.

61. На 11 февруари 2003 жалбоподателката иска съдействие от социалните служби, за да гарантира правото си да се среща с дъщеря си. На 19 февруари 2003 в сградата на социалната служба е организирана среща между жалбоподателката и дъщеря и в присъствието на г-н К., служител от социалната служба. Срещата приключва по молба на детето.

С. Производство по преразглеждане на мерките за попечителство

62. На 17 декември 2001 бившият съпруг на жалбоподателката завежда дело на основание Член 106 § 5 от Семейния кодекс пред Районен съд- Добрич за преразглеждане на попечителството и мерките относно упражняването на родителските права, като иска родителските права над дъщеря си. Съдия от Районен съд –Добрич разглежда преписката на 18 декември 2001 и насрочва заседание за 4 март 2002.

63. На заседанията, насрочени за 4 март, 17 май и 27 септември 2002 не е даден ход на делото, защото жалбоподателката е нередовно призована. Тя не е открита на адреса си в Добрич. Опитите да ѝ се връчи призовката на адреса на нейния приятел в село З., където тя очевидно се е преместила през декември 2001, също били неуспешни. Адвокатът на бившия съпруг на жалбоподателката твърди, че кметът на селото е пречатствал усилията да се призове жалбоподателката.

64. Първото заседание е проведено на 11 ноември 2002. Жалбоподателката иска спиране на производството в очакване на изхода от жалбата ѝ пред Европейския съд по правата на човека. Това е отказано. Съдът разпорежда да се изготви доклад относно условията на живот на детето в дома на баща му и условията на живот на жалбоподателката. Следващото заседание е насрочено за 24 януари 2003.

65. През януари 2003 социалните служби в Добрич предават доклада си относно условията на живот на родителите в Районен съд – Добрич. На заседанието на 24 януари 2003 съдът допуска доклада и други доказателства. Заседанието е отложено до 31 март 2003, за да се разпитат свидетели.

66. На 31 март 2003 съдът изслушва няколко свидетели и решава да възложи изготвянето на доклад за психологическото състояние на детето, неговата чувствителност и отношение към родителите. Докладът е предаден на съда през юли 2003. Изслушани са психолога, който е изготвил доклада и служител от социалните служби. Последното заседание по делото е проведено на 13 октомври 2003.

67. С решение от 16 януари 2004 Районен съд- Добрич преразглежда родителските права и мерките, свързани с тях, така както са договорени между страните през 2001 и дава родителските права върху детето на бившия съпруг на жалбоподателката. На жалбоподателката е дадено правото да взема детето в дома си всеки втори уикенд и пет седмици през ваканцията.

68. Решението съдържало подробна обосновка. Съдът отбелязва, че съгласно Член 106 § 5 от Семейния кодекс, промяна в обстоятелствата оправдава преразглеждане на родителските права и мерките, свързани с тях и разглежда всички събития след април 2001. Съдът заявява, че

спорът за родителските права трябва да се разгледа изключително и най-вече като се отчита какво е най-добро за детето. Той отбелязва, че според доклада на психолозите, детето е понесло страдание в резултат от отделянето от майката, но се е стабилизирало с течение на времето. Тя обича майка си, не изразява отрицателно отношение към нея и е в неин интерес да я вижда по-често и да възстанови нормалните си контакти с нея. Обаче, детето се чувства сигурно в настоящата си среда, където за нея се грижат нейния баща, баба и дядо. Тя се развива добре и има добри условия на живот. Една нова промяна на средата ще окаже негативно въздействие върху развитието на детето. Съдът също така взема предвид, че детето многократно е изразявало предпочитанието си да остане с баща си. Съдът отхвърля недоказаното твърдение на жалбоподателката, че бащата е агресивен и че пречел на жалбоподателката да вижда дъщеря си. Основната пречка за контактите между жалбоподателката и дъщеря и са били изключително обтегнатите отношения между родителите, които са подали множество жалби един срещу друг. Такава атмосфера е вредна за детето.

69. При обжалването, на неконкретизирана дата Окръжен съд – Добрич потвърждава решението на Районния съд. Жалбоподателката завежда жалба по точки от закона. Към декември 2004 делото е висящо пред Върховния касационен съд.

II. РЕЛЕВАНТНО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Изпълнение на разпореждания за родителски права

70. Гражданско – процесуалният кодекс от 1952, който ръководи, *inter alia*, изпълнението на окончателните решения, не съдържа разпоредби, регламентиращи правила, които да са конкретно приложими при прехвърлянето на родителски права върху деца.

71. През 1962, Върховният съд определя няколко ръководни принципа в тълкувателен декрет No. 4 (4-62-ППВС). Според тези принципи съдия-изпълнителят трябва да организира физическото прехвърляне на родителските права без забава, но трябва да действа внимателно и, при необходимост, да търси съдействието на местните социални служби. На първо място се поставят интересите на детето. Детето не трябва да бъде принуждавано, а трябва да е подготвено за промяната, така че да се избегне психологическа травма. Към всеки случай се прилага индивидуален подход като се отчитат възрастта на детето, личните обстоятелства и емоционалната му връзка с родителите. Трябва да се изчерпат всички възможни методи на убеждаване. Родителите трябва да бъдат предупредени, че отказът да сътрудничат може да доведе до промяна на попечителството и

разпорежданията за контакт, свързано с него. Като последна мярка се използва съдействие от полицията, но само когато интересите на детето изискват незабавно изпълнение. В изключителни случаи, когато разпореждането за родителски права не е изпълнено дълго време и релевантните обстоятелства са се променили, съдия-изпълнителят може да отложи делото и да предложи на компетентния съд да преразгледа разпореждането за родителските права. В случаи, когато отказът на единия родител да се подчини представлява престъпление, въпросът следва да се отнесе към следствените власти.

72. Съдия-изпълнителят няма правомощието да разпорежда подготвителни срещи, временни споразумения за контакти или други мерки с оглед постигане прехвърлянето на попечителството над детето, ако те не са изрично регламентирани в съдебните решения, които трябва да се изпълняват. Родител, който счита, че промяна в обстоятелствата изисква преразглеждане на родителските права и мерките, свързани с тях, определени в съдебно решение, може да заведе дело на основание Член 106 § 5 от Семейния кодекс за преразглеждане на родителските права и мерките за контакт. В такова производство могат да се решават всички релевантни въпроси, включително ползването на семейното жилище (решение No. 1225 от 23.12.1993 по дело 544/93, Върховен съд, II камара).

73. През септември 2003 ново допълнение към Гражданско-процесуалния кодекс (новия Член 423а) предвижда, че при делата за родителски права над дете, съдия –изпълнителят трябва да прилага разпоредбите относно изпълнението на разпореждания за изпълнение на конкретно действие (Член 421 и сл.). Според тези разпоредби, единственият възможен начин за принуда е налагането на глоби на длъжник. Изглежда, че в практиката след септември 2003, все още се считат за валидни ръководните принципи, определени в Тълкувателен декрет No. 4 от 1962.

В. Законът за защита на детето

74. Законът за защита на детето, в сила от юни 2000, оправомощава Агенцията за закрила на детето и местните социални служби да се намесват в случаи на деца, чието здраве е изложено на опасност или чиито права са нарушени. Агенцията има надзорни функции, докато местните социални служби са отговорни за конкретните случаи. В случаи на деца, изложени на риск, социалните служби могат да поискат полицейска защита за детето и да заведат дело с цел даване на детето на приемно семейство или предаването му на обществени грижи. Служителите на социалните служби участват във всички съдебни производства, които влияят на правата на децата, като защитници на интереса на детето. Във всички случаи, когато правата

на детето са застрашени, социалните служби могат да се намесят чрез мерки като съвети и съдействие и могат също да издават задължителни предписания (Член 21 § 1 (3) от Закона). Изглежда, обаче, че няма практика за издаване на задължителни предписания от социалните служби по въпроси, свързани с изпълнението на решения за родителски права върху детето. Смята се, че съдебните власти са отговорни за такива въпроси. Социалните служби нямат правомощията да разпореждат подготвителни срещи или временни споразумения за контакти, които не са изрично предвидени в съдебно решение.

С. Мерки по наказателното право

75. Неизпълнение на окончателно решение относно родителските права върху деца е наказуемо на основание Член 182 от Наказателния кодекс.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

76. Жалбоподателката се оплаква, че националните власти са нарушили правата и по Член 8 от Конвенцията в това, че не са изпълнили съдебното разпореждане от 2001, което ѝ дава родителските права върху непълнолетната ѝ дъщеря и най-накрая са предали родителските права на бащата. Жалбоподателката също се оплаква, че дъщеря и е понесла болка и психологическа травма в резултат от намесата на властите и продължителното съдебно производство. Член 8 от Конвенцията гласи следното.

“1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот, на жилището и на тайната на кореспонденцията.

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите.”

A. Аргументи на страните

77. Правителството твърди, че властите са предприели всички възможни мерки с цел постигане на разрешаване на конфликта относно родителските права върху детето на жалбоподателката. Властите са потърсили помощта на експерти, които са действали

професионално. Според Правителството жалбоподателката е допринесла за бавността при изпълнителното производство, тъй като е подала множество неоснователни жалби пред различни институции. Също така, решението на вътрешното съдилище от януари 2004 за прехвърляне на родителските права върху детето на бащата е основано на задълбочено разглеждане на всички релевантни фактори, като се наблегнало най-вече на интереса на детето.

78. Жалбоподателката отговаря, че властите са били пасивни и не са действали бързо, за да гарантират правата ѝ. Освен това, съдия-изпълнителят е познавал майката на нейния бивш съпруг, която е служителка в Районния съд, и е застанал на тяхна страна вместо да действа безпристрастно. Жалбоподателката заявява, че в хода на производството е установено, че дъщеря ѝ има нужда от майка си. Въпреки този факт, производството се е проточило години. Жалбоподателката също заявява, че дъщеря ѝ е присъствала на над тридесет съдебни процедури през последните четири години и така, поради бавността на властите, е била травмирана. Жалбоподателката също поддържа становището, че през релевантния период тя не могла да осъществява нормален контакт с дъщеря си.

В. Преценка на Съда

79. Макар че основният предмет на Член 8 от Конвенцията е да защитава личността от произволна намеса на държавните власти, задължението на договарящите страни да осигурят ефективно упражняване на правото на “зачитане” на семейния живот може също да изисква приемането на мерки в областта на взаимоотношенията между индивидите (виж при другите власти, *X and Y v. the Netherlands*, решение от 26 март 1985, серия А no. 91, стр. 11, § 23).

80. Съдът многократно е постановявал, че Член 8 включва правото за родителите да се предприемат мерки с оглед събирането им с техните деца и задължението за националните власти да предприемат такива мерки. Това се отнася не само за случаи, които се занимават със задължителното поставяне на децата под обществена грижа и с прилагането на мерки за грижи, но също и за случаи, когато между родителите и/или други членове на семействата на децата възникват спорове за контакт и местоживее на деца (*Hokkanen v. Finland*, решение от 23 септември 1994, серия А no. 299, стр. 20, § 55).

81. В настоящото дело не подлежи на съмнение, че след решението на Районен съд- Добрич от 18 април 2001, което одобрява споразумението за родителските права, властите са били задължени да предприемат мерки с цел събиране на жалбоподателката с дъщеря ѝ. Неоспоримо е, че всъщност, предприетите мерки не са довели до ефикасно събиране и че съдилищата, в крайна сметка, са

преразгледали режима на попечителство и са дали родителските права на бившия съпруг на жалбоподателката.

82. Обаче, фактът, че усилията на властите са се провалили, не води автоматично да заключението, че не са спазени позитивните задължения по Член 8 от Конвенцията. Съдът подчертава, че задължението на националните власти да предприемат мерки, за да направят събирането по-лесно не е абсолютно, тъй като събирането на родител с дете, което известно време е живяло с другия родител, може да е невъзможно да се осъществи веднага, а да е необходимо предприемането на подготвителни мерки. Естеството и обхвата на такава подготовка зависи от обстоятелствата по всяко дело, но разбирането и сътрудничеството на всички заинтересовани винаги е съществена съставна част. Докато националните власти трябва да направят всичко възможно, за да улеснят такова сътрудничество, всяко задължение да се приложи принуда в тази област трябва да е ограничено, тъй като трябва да се вземат предвид интересите и правата и свободите на всички заинтересовани, и най-вече интересите на детето и неговите права по Член 8 от Конвенцията (виж, *Kosmopoulou v. Greece*, no. 60457/00, § 45, 5 февруари 2004). В допълнение, промяна в релевантните обстоятелства, дотолкова доколкото не са предизвикани от събития по вина на държавата, може по изключение да оправдае неизпълнението на окончателното разпореждане за родителските права на детето (виж *Sylvester v. Austria*, nos. 36812/97 и 40104/98, § 63, 24 април 2003).

83. Следователно, задачата на Съда е да определи дали националните власти са предприели всички необходими мерки, които могат разумно да бъдат изисквани в конкретните обстоятелства по делото, за да улеснят събирането. Като прави това, Съдът не заменя компетентните вътрешни власти при регулирането на споровете между заинтересованите лица, а по-скоро преразглежда на основание на Конвенцията, решенията, които тези власти са взели при упражняване на правомощието си за преценка. Съдът трябва да разгледа дали причините, които имат за цел да оправдаят предприетите мерки, са релевантни и достатъчни (виж *Olsson v. Sweden*, решение от 24 март 1988, серия А no. 130, стр. 32, § 68) и, е като се отчита свободата на преценка на Държавата, дали е постигнат справедлив баланс между конкуриращите се интереси на индивида и на общността, включително и други трети заинтересовани страни, (виж *Keegan v. Ireland*, решение от 26 май 1994, серия А no. 290, стр. 19, § 49 (виж *Nuutinen v. Finland*, no. 32842/96, 27 юни 2000; *Ignaccolo-Zenide v. Romania*, no. 31679/96, 25 януари 2000; *Hokkanen v. Finland* решение от 23 септември 1994, серия А no. 299-А, *Iglesias Gil and A.U.I. v. Spain (peu.)*, 5 март 2002, no. 56673/00 и *Gianolini v. Italy (peu.)*, 29 август 2002, no. 34908/97).

84. В началото Съдът отбелязва, че към 29 май 2001, датата, на която жалбоподателката завежда изпълнително производство, нейната дъщеря – която е била на четири години и осем месеца, е живееела с баща си вече над десет месеца от момента на разделянето на съпрузите през юли 2000. През този период жалбоподателката е прекарвала малко време с дъщеря си (виж параграфи 7-15 по-горе). Така, че за изпълнение на споразумението за родителските права в случая на жалбоподателката е била необходима известна подготовка. Властите не могат да се държат отговорни, че не са прехвърлили незабавно на жалбоподателката родителските права върху дъщеря ѝ.

85. Освен това, мерките, свързани с родителските права, чието изпълнение е искала жалбоподателката са били основани на споразумение, постигнато от страните през април 2001 (виж горния параграф 12), през май 2001 ситуацията се променила, тъй като съпругът на жалбоподателката отказал да изпълни споразумението и отношенията между бившите съпрузи се влошили (виж горния параграф 14). При тези обстоятелства се е появила необходимост властите внимателно да преценят всички релевантни факти преди да продължат изпълнението на споразумението.

86. В тази насока са предприети стъпки от социалните служби и съдия-изпълнителя през лятото и есента на 2001, с оглед подготовката за събирането на жалбоподателката с дъщеря ѝ. Социалните служби са провели проучване на социалната среда на всеки родител и техните условия за живот и са разговаряли с детето. Най-накрая бащата е призован с оглед извършване на прехвърлянето на родителските права на 23 август 2001 (виж горните параграфи 17, 19, 22 и 23).

87. Съдът също така счита, че решението на съдията от 23 август 2001 да отложи производството имало релевантно и достатъчно основание. Било е основано на достатъчен материал, включително становища на вещи лица, които показват, че прехвърлянето на родителските права в този ден е щяло да бъде преждевременно и вредно за детето, което не е преодоляло психологическите затруднения в резултат от раздялата на нейните родители (виж параграфи 25, 29, 30, 34 и 35 по-горе).

88. В светлината на гореизложеното, Съдът е на мнение, че забавата от почти два месеца след образуването на изпълнителното производство през май 2001 (виж горните параграфи 15-23) не е оказала значително влияние на неговия ход и изход.

89. Във всеки случай, Съдът отбелязва, че на 29 ноември 2001 съдията, след изслушване на страните, е разрешил едночасова среща между жалбоподателката и дъщеря, разпоредил е прехвърляне на родителските права и е поканил жалбоподателката да заведе дъщеря си у дома. Така споразумението за родителските права е изпълнено (виж горните параграфи 42 и 43).

90. По мнение на Съда, властите не могат да носят отговорност за факта, че незабавно след това, при напускане на сградата на съда, бившият съпруг на жалбоподателката насила си е взел дъщерята (виж параграф 44 по-горе). Макар че това е бил очевидно незаконен акт с особена тежест, не може да се твърди, че присъстващият полицейския служител е трябвало да се намеси незабавно. Очевидно е, че такава намеса е щяла да нанесе психологическа травма на детето. Дотолкова доколкото не се твърди, че детето е в опасност, Съдът не счита, че реакцията на властите при тези обстоятелства е била неразумна.

91. Още повече, след събитията от 29 ноември 2001 властите не са прекратили делото и са възобновили опитите да организират предаването на детето.

92. Съдът е на мнение, че сблъсквайки се с отказа на бащата да се подчини и обтегнатите отношения между страните, властите са имали тежка задача. Както жалбоподателката, така и съпругът ѝ, са продължили да завеждат многобройни жалби срещу другия, търсили са намеса на полицията и на следствените власти, независимо от факта, че това очевидно е било ненужно. Така поведението на страните е било далеч от конструктивното. Освен това, макар че всички – социалната служба и психиатърът, който е наблюдавал детето през 2001, и съдия – изпълнителят са били на мнение, че всяка промяна в средата на детето трябва да бъде подготвена внимателно (виж параграфи 29, 32, 35 и 51 по-горе), жалбоподателката продължила да настоява, поне до май 2002, за незабавно и безусловно физическо предаване на дъщеря ѝ и отправяла твърдения за пристрастност и некомпетентност срещу съдии, служители в съда и вещи лица (виж параграфи 24, 33, 39, 45 и 50). Това отношение допринесло за напрегнатата атмосфера, включително за отношенията между жалбоподателката и дъщеря ѝ, една ситуация, която е определена от властите като основна пречка пред създаването на условия, благоприятни за прехвърлянето на родителските права.

93. Вярно е, както е изложено в доклада от март 2002 на комисията към Агенцията за закрила на детето, че една полезна стъпка в усилията за събиране на жалбоподателката с дъщеря ѝ би била изработването на план за срещи между детето и родителите в присъствието на служител от социалната служба. Това не било направено от съдия-изпълнителя, който само е отбелязал необходимостта от подготовка за прехвърляне на родителските права и дал указания на бившия съпруг на жалбоподателката да подготви детето (виж горните параграфи 51 и 54).

94. Съдът забелязва, обаче, че жалбоподателката не е поискала организиране на подготвителни срещи преди май 2002, когато Агенцията за закрила на детето издава предписания, а вместо това е настоявала за безусловно и незабавно предаване (виж горните

параграфи 24, 33, 39, 45 и 50-52). След молбата на жалбоподателката от май 2002, съдия –изпълнителят организира няколко изслушвания през кратки интервали- на 22 май, 20 юни, 2 септември и 20 септември 2002, но жалбоподателката не се явява на изслушването на 22 май 2002, а детето отказва да тръгне с нея на 20 юни 2002 (виж параграфи 53-57 по-горе).

95. Забелязва се също, че Районен съд- Добрич, в решението си от 16 януари 2004 отхвърля като недоказано твърдението на жалбоподателката, че и се пречи да се среща с дъщеря си (виж параграфи 67 и 68 по-горе). Съдът не намира основание да се усъмни в това заключение.

96. Вярно е, че според релевантното право, нито съдия-изпълнителят, нито социалните служби имат властта да издадат задължителни разпореждания за подготвителни срещи и споразумения за контакти, които не са предвидени в решението, което трябва да се изпълни (виж горните параграфи 70-74). Не може да се изключи, че в конкретен случай може да възникне спорен въпрос по Член 8 от Конвенцията в това отношение. Една недостатъчна регулаторна рамка може при известни обстоятелства, да разкрие неспазване на положителните задължения по тази разпоредба (виж горесцитираните *X and Y v. the Netherlands* решение, § 23, и *M.C. срещу България*, по. 39272/98, § 153, ЕСПЧ 2003-ХІІ).

97. Обаче, в настоящото дело, жалбоподателката не е показала, че търси съдействието на властите, за да реализира подготвителните контакти с дъщеря си и че те не са направили нужното в тези обстоятелства. Фактите по делото показват, че както преченето от бившия съпруг на жалбоподателката, така и липсата на разбиране за необходимостта от внимателна подготовка като предпоставка за ефективно изпълнение на родителските и права от страна на самата жалбоподателка, са изиграли съществена роля в събитията. Съдът няма да размишлява дали съдия-изпълнителят и социалните служби биха отказали съдействие на жалбоподателката при организиране на подготвителни срещи преди май 2002.

98. Съдът също отбелязва, че бившият съпруг на жалбоподателката, който се опитал да избегне изпълнението на споразумението за родителските права, е глобяван многократно, че полицията е положила усилия да му окаже натиск и че жалбоподателката не е поискала частично преразглеждане на мерките за контакт, каквото би могла да получи по Член 106 § 5 от семейния кодекс или временни мерки при делото за преразглеждане, заведено от бившия и съпруг (виж параграфи 24, 54, 55, 57, 62-69 и 72 по-горе).

99. В обобщение, Съдът констатира, че властите са направили всичко разумно при конкретните обстоятелства, за да приведат в сила споразумението за родителските права между жалбоподателката и

бившия ѝ съпруг. На 29 ноември 2001 те го изпълняват и правят още опити след като бащата си взема детето. В този случай, фактът, че тези опити не са се увенчали с успех, не показва неспазване на положителните задължения по Член 8 от Конвенцията.

100. Относно решението на Районен съд- Добрич от 16 януари 2004, с което мерките по родителските права са преразгледани, Съдът е на мнение, че то е основано на релевантни и достатъчни основания в светлината на най-доброто за детето. Властите са взели предвид, *inter alia*, факта, че обстоятелствата са се променили от април 2001, че прехвърлянето на попечителството би било вредно за детето в условията на враждебност между родителите, че детето се развива добре в средата, в която живее, че бащата предлага по-добри условия на живот и че детето е формирало мнение в полза на оставането с него (виж параграфи 67 и 68 по-горе).

101. Дотолкова доколкото жалбоподателката твърди, че изпълнителното производство е било травмиращо изживяване за дъщеря ѝ, Съдът не вижда индикации властите да са действали без да отчитат психологическата уязвимост на детето. В частност, съдия-изпълнителят е изслушал детето в присъствието на служител от социалните служби и психиатър. Нито е показано, че детето е било в опасност или, че властите не са я защитили (виж параграфи 19, 27, 30, 34 и 68 по-горе). Съдът също отбелязва, че самата жалбоподателка е поканила журналисти на заседанието на 29 ноември 2001 и е подала множество неоснователни жалби пред различни институции, което е довело до многото контакти на властите с дъщеря ѝ (виж параграфи 24, 33 и 42 по-горе).

102. В светлината на горните констатации, Съдът постановява, че в настоящото дело не е налице нарушение на Член 8 от Конвенцията..

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

103. Жалбоподателката се оплаква на основание Член 6 § 1 от Конвенцията, че изпълнителното производство, което тя е завела през май 2001 е продължило прекомерно дълго и не е довело до изпълнение на разпореждането за родителските права. Член 6 § 1 от Конвенцията, доколкото е релевантен, гласи следното.

“Всяко лице, при решаване на правен спор относно неговите граждански права и задължения..., има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок от ... съд...”

104. Правителството поддържа тезата, че властите са действали експедитивно и че продължителността на производството се дължи на многобройните неоснователни жалби и възражения на жалбоподателката, които съдържаха безпочвени твърдения срещу

съдиите и експертите. Жалбоподателката подчертава аргументите си относно ненавременното и неефективно действие на властите.

105. В началото Съдът отбелязва, че оплакванията на жалбоподателката на основание Член 6 § 1 засягат единствено заведеното от нея на 29 май 2001 изпълнително производство.

106. Съдът и по-рано е отбелязвал, че разликата между целта, преследвана от съответните гаранции на Член 6 и 8 от Конвенцията, може, в светлината на конкретните обстоятелства, да оправдава разглеждането на едни и същи факти по двата члена (виж *McMichael v. the United Kingdom*, решение от 24 февруари 1995, серия А по. 307-В, стр. 57, § 91). Обаче, в някои случаи не е необходимо отделно разглеждане по Член 6, когато залегналият в сърцевината на делото въпрос е правото на зачитане на семейния живот и фактите, свързани с прилагането на окончателно разпореждане за попечителство над дете са били разгледани по член 8 (виж горесцитирания *Sylvester v. Austria*, §§ 76 и 77). Във всички случаи, преценката дали е нужно отделно разглеждане трябва да се направи въз основа на конкретните обстоятелства по всяко дело (виж *Pini and Others v. Romania*, nos. 78028/01 и 78030/01, 22 юни 2004, където отделно е разгледано оплакване по Член 6).

107. В това дело, Съдът вече е разгледал в контекста на Член 8 от Конвенцията, гореизложеното оплакване на жалбоподателката, че производството за изпълнение на споразумението за родителски права е включвало неоправдани забави и не е довело до събиране с дъщеря и. Претенцията на жалбоподателката, че властите не са изпълнили положителното си задължение да гарантират правото ѝ на зачитане на семейния живот е в сърцевината на делото. При конкретните обстоятелства не е необходимо оплакването да се разглежда отделно по Член 6 § 1 от Конвенцията.

**КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД ГОРЕПОСОЧЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ,
СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,**

1. *Установява* нарушение на Член 8 от Конвенцията;
2. *Постановява*, че не е необходимо да се разгледа отделно оплакването по Член 6 § 1 от Конвенцията.

Изготвено на английски език и известно писмено на 12 януари 2006г., в съответствие с член 77, §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Сантяго КУЕСАДА
Заместник секретар

Христос РОЗАКИС
Председател